

Oikeuslaitospäivä 9.3.2007
Kommenttipuheenvuoro
Pauliine Koskelo

Arvoisat oikeuslaitoskollegat!

On ilo nähdä koolla yli tuhatpäinen joukko tuomareita, syyttäjiä, asianajajia ja oikeusavustajia. Tämän laatuun ensimmäisen oikeuslaitospäivän laajaa osanottoa voi hyvällä syyllä pitää osoituksena suomalaisen oikeuskulttuurin vahvuudesta.

Päivän aikana on kuultu monta erinomaista esitystä ja kuultu paljon näkemyksiä, joihin on ollut aidosti helppo yhtyä. Tässä minulle varatussa kommenttipuheenvuorossa otan lähtökohdaksi päivän ohjelmaan kirjatut teemat. Niinpä sisältönä on osin sekalainen kokoelma näistä aiheista kumpuavia ajatuksia.

I Kansallisen oikeusturvan ulottuvuudet

Ensimmäiseksi otsikoksi tänään on kirjattu ”kansallisen oikeusturvan ulottuvuudet Euroopassa”. Nykyisin kansalliselle oikeusturvalle on myös sitovat eurooppalaiset mittapuut. Tähdellisempää olisikin kääntää otsikko toisin päin. Ydinkysymys on siinä, miten ylikansallisesta oikeudesta johtuvat vaatimukset toteutuvat kansallisessa oikeusturvassa. Tämä tarkoittaa etenkin Euroopan Unionin oikeudesta ja Euroopan ihmisoikeus-sopimuksesta johtuvien vaatimusten toteutumista (mutta ei yksin näitä, sillä meitä velvoittavaa kansainvälistä oikeutta on toki muutakin). Vastaus kuuluu: parantamisen varaa on edelleen paljon, kaikilla tasoilla.

Suomi on ollut EU:n jäsen jo yli 12 vuotta. Ainakin yleisellä lainkäyttösektorilla näyttää kuitenkin edelleenkin olevan vielä aika paljon väkeä, jotka eivät ole ”liittyneet” unioniin. Tarkoitan sitä, että unionin oikeutta pidetään jonkinlaisena eksoottisena ilmiönä, josta ”tavallisen” asianajajan, syyttäjän tai tuomarin ei juuri tarvitse piitata. Käsitys on virheellinen ja vaarallinen. Täälläkin mainittu ”vieteriukkoteoria”, joka sinänsä on ollut hyvä kuvaus tietyistä näkökulmista, olisi syytä unohtaa, koska se on harhaanjohtava.

Unionin oikeus vaikuttaa yhä laajemmin ja yhä enemmän kaikilla oikeudenaloilla. On väärä lähtökohta ajatella, että tietyn oikeudenalan normistosta osa kuuluu minun ohjelmistooni, lopusta viis veisaan. Voimassa olevaan oikeuteen ei voi suhtautua valikoiden, vaan pitää operoida siltä pohjalta, että kussakin aihepiirissä normipaletti kokonaisuudessaan kuuluu oikeudenhoidon ammattilaisten repertoaariin. Joillakin tuntuu olevan sellainen ajatus, että unionin oikeuden toteuttaminen olisi lainsäätäjän ja muiden kansallisten norminantajien asia. Paljolti se on sitäkin, mutta kyllä se on paljolti myös lainkäyttäjien asia. Perinteisesti lakisidonnainen oikeuskulttuurimme ehkä selittää sitä, että ylikansallisen oikeuden omaksuminen on edennyt hitaasti. Vaikka tämä voi olla selitys, se ei ole oikeutus. Lainkäytössä toimivilla on velvollisuus huolehtia myös siitä, että unionin oikeudesta johtuvat oikeudet toteutuvat. Suomi on liittynyt Euroopan Unioniin, ja siitä seuraa, etteivät lakimiehet voi ajatella, että omakohtainen ammatillinen ”liittyminen” olisi jotenkin vapaaehtoista. Unionin oikeus on osa voimassa olevaa oikeutta, ja sen mukaan pitäisi ruveta elämään. ”lura novit curia” -periaate koskee myös meitä sitovaa ylikansallista oikeutta.

Iso ja vaikea haaste on tietenkin siinä, että artikloja on paljon, oikeuskäytäntöä on paljon, ja molempia tulee jatkuvasti lisää. Relevantteja normeja löytyy osin myös sellaisista

lähteistä, joista niitä ei edes osaisi etsiä. Hyvä esimerkki ovat rikoslainkäytön kannalta tärkeät määräykset ne bis in idem –periaatteen kansainvälisistä aspekteista, jotka sisältyvät Schengen –sopimuksen soveltamista koskevaan yleissopimukseen ja nimestään huolimatta kattavat lähes koko EU-alueen.

Valitettavasti ei ole niin, että nämä vieteriukot ilmoittaisivat olemassaolostaan ponnahtamalla itsestään asianajajan, syyttäjän tai tuomarin silmien eteen. Ylikansallisen normiaineuksen ja sitä koskevan EY-tuomioistuimen tulkintakäytännön tunteminen edellyttää aktiivista asioiden seuranta. Nykymaailmassa syyttäjän ei sovi jättää huomiotta, että ylikansallinen oikeus saattaa vaikuttaa siihen, voidaanko epäiltyyn kohdistaa rikosoikeudellisia seuraamuksia, asianajaja ei voi huoletta jättää käyttämättä Eurooppaoikeudesta johtuvia perusteita päämiehensä hyväksi eikä tuomari saa jättää toteuttamatta Eurooppaoikeudesta yksilölle johtuvaa oikeussuojaa.

EY-tuomioistuimen tavoin on sinänsä tärkeää muistuttaa siitä, että jokainen kansallinen tuomari on myös unionin tuomari. Olen kuitenkin ennenkin korostanut, ettei tästä roolista muistuttaminen riitä. Tarvitaan koulutusta, joka käytännön työn kannalta hyödyllisellä tavalla opettaisi tuomarit täyttämään tämän roolinsa, sekä vastaavasti asianajajat ja syyttäjät täyttämään omat roolinsa. Yleisen lainkäytön sektorille tarvitaan enemmän nimenomaan tämän sektorin erityistarpeisiin mukautettua ja tämän sektorin ammatillisia tarpeita vastaavaa koulutusta. Tälle koulutusasialle meidän pitää tehdä jotakin – oikeusturvan nimissä ja myös itsesuojelun nimissä. Mutta sekään ei poista jokaisen oikeudenhoidon ammattilaisen omakohtaista vastuuta osaamisensa kehittämisessä ja päivittämisessä.

Myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen osalta perusasetelma on tietenkin samankaltainen. Sopimuksen mukaisten oikeuksien täytyy mahdollisimman pitkälle toteutua kansallisella tasolla ja kansallisten tuomareiden pitää muistaa olevansa myös ihmis-oikeustuomareita. Artikloita on Unionin oikeuteen verrattuna suhteellisen vähän, mutta oikeuskäytäntöä runsaasti, ja nimenomaan sen huomioon ottaminen on kasvava haaste. Tässäkin olisi syytä pohtia mahdollisuuksia kehittää vaikeasti hallittavan oikeuskäytännön seurantaan sektorille yhteisiä apuvälineitä.

II Millaiseen oikeusturvaan ja oikeuslaitokseen Suomella on varaa

Päivän toinen otsikkoteema on – varmaan tietoisesti – muotoiltu tavalla, joka pakottaa huomauttamaan, että kysymys on väärin asetettu. Kuten sekä pääjohtaja Pöysti että ministeri Taxell ovat puheenvuoroissaan tuoneet esiin, oikeusvaltio on olennainen ja välttämätön osa yhteiskuntamme perusrakennetta. Sekä oikeusturva että oikeuslaitos sen takeena on sitovasti ankkuroitu perustuslakiin.

Perus- ja ihmisoikeuksissa on kysymys siitä, että tietyt asiat katsotaan niin tärkeiksi, että ne sitoudutaan turvaamaan kaikissa oloissa – siis siinäkin tapauksessa, että muut seikat huomioon ottaen saatettaisiin pitää tarkoituksenmukaisena toimia toisin. Oikeusturvan ja siitä huolehtivan järjestelmän osalta tämä peruslähdekohta näyttää meillä valtiovallan taholla jotenkin jääneen unohtuiksi.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntö ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan osalta sitä vastoin on hyvin selkeästi ja vakiintuneesti linjassa tuon perusajatuksen kanssa. Erityisen hyvin EIT:n linja näkyy muun muassa eräissä 1980-luvulla annetuissa, Espanjaa

ja Portugalia koskevista ratkaisuisista¹, joissa 6 artiklan vaatimusten kannalta ei pidetty ”anteeksiantoperusteena” sitä, että kysymys oli valtioista, jotka tuolloin olivat suurin vaikeuksien ponnistelemissa totalitäärisen kauden jälkeisessä murrosvaiheessa.

Voimavarojen riittämättömyys, organisaatorakenteen epäkohdat, prosessilainsäädännön tai -käytäntöjen ongelmat taikka muut toiminnalliset puutteet eivät siis ole ”anteeksiantoperusteita”, vaan päinvastoin asioita, jotka on hoidettava kuntoon, jotta 6 artiklan asettamat vaatimukset kyetään täyttämään. Ainakin ihmisoikeussopimuksen tulkintakäytännön valossa näyttää selvältä, että esimerkiksi valtioneuvoston tuottavuusohjelman taustalla olevat, sinänsä todelliset ja vakavasti otettavat yhteiskunnalliset tekijät eli väestön ikärakenteen muutoksesta aiheutuvat paineet julkiseen talouteen ja työvoiman tarjontaan eivät ole sellaisia perusteita, jotka ihmisoikeussopimuksen valossa oikeuttaisivat valtion tinkimään oikeusturvasta ja oikeusturvajärjestelmän toimintaedellytyksistä.

Oikeusturvan asema ihmisoikeutena merkitsee nimenomaan sitä, että toimintaedellytykset on sopeutettava oikeusturvan toteutumista koskeviin vaatimuksiin sen sijaan, että oikeusturvan toteutumisen taso jää riippumaan vallitsevista toimintaedellytyksistä. Tätä peruslähdekohtaa ei meillä ole riittävällä tavalla tunnustettu tai otettu huomioon – huolimatta siitä, että ihmisoikeussopimus on ollut Suomen osalta voimassa jo vuodesta 1990, ja vaikka meillä sen lisäksi otettiin omaankin perustuslakiin oikeusturvan perusoikeutena noteeraava 21 § jo yli kymmenen vuotta sitten.

Jopa oikeusministeriön taholta on – viimeksi ministerin puheessa tänään - esitetty näkemyksiä, joissa lähtökohtana on, että oikeuslaitossektori on ”hallintoa siinä missä muukin” ja että myös sen toimintaedellytykset siis olisivat vapaasti sopeutettavissa ja priorisoitavissa joko alas tai ylös kulloisenkin poliittisen ja taloudellisen tarkoituksen mukaisuusharkinnan mukaan. Sekä hallinnon että poliittisten päätöksentekijöiden mielissä näyttää vallinneen tällaista ajatustapaa, vaikka oikeudellisesti asia on toisin. Tältä osin tarvitaan muutosta perusasennoitumisessa. Oikeusturva perusoikeutena ei ole retoriikkaa, vaan vakavasti otettava sitova ohjenuora oikeuslaitoksen ylläpidossa ja kehittämisessä. Tiedämme yhteiskuntia, joiden perustuslakiin kirjatut perusoikeudet olivat pelkkä schimääri. Olisi maallemme häpeäksi luisua siihen suuntaan.

Aivan kuluneen vaalikauden loppusuoralla perustuslakivaliokunnasta tulikin tietty toivoa herättävä signaali². Perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota valtionhallinnon tuottavuusohjelmaan sisältyviin suunnitelmiin vähentää tuomioistuinten henkilöstöä. Valiokunta ilmoitti pitävänsä ”erittäin tärkeänä, että tuottavuusohjelmaa täytäntöön pantaessa ei vaaranneta perustuslain ja Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden jokaiselle takaamaa oikeutta saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä”.

Tämän päivän ohjelman aloittaneessa puheessaan oikeusministeri totesi tuomioistuinten kustannusten nousseen 2000-luvulla yli 20 prosenttia ilman, että ratkaisujen tai muiden palveluiden määrässä tai oikeusturvan tasossa olisi tapahtunut merkittävää parantumista. Tältä osin on syytä huomata, että vuosina 2001-2006 yleisten tuomioistuinten kokonaismenoissa toimitilavuokrat nousivat noin 35 prosenttia. Valtio siis maksaa – käytännössä itselleen – reippaasti kohonneita vuokria tuomioistuinten toimitiloista. On hieman vaikea

¹ Guincho vastaan Portugali, tuomio 10.7.1984, kohta 38; Union Alimentaria Sanders S.A. vastaan Espanja, tuomio 7.7.1989, kohta 38.

² PeVM 14/2006 vp – K 15/2005 vp. Mietintö liittyy oikeuskanslerin kertomukseen vuodelta 2004.

nähdä, miten vuokratason nousu olisi voinut parantaa tuomioistuinten palveluiden määrää tai oikeusturvan tasoa. Kokonaispalkkamenoissa nousu on samalla viisivuotisjaksolla ollut 12 prosenttia.

Oikeuslaitosmenoja on kiintoisaa tarkastella myös kansainvälisessä katsannossa. Viime syksynä ilmestyi Euroopan neuvoston komitean (CEPEJ) vertaileva selvitys, jonka pohjatiedot ovat vuodelta 2004³. Selvityksessä on muun muassa tietoja tuomioistuinten ja syyttäjälaitoksen menoista suhteutettuna väkilukuun ja henkeä kohti laskettuun brutto-kansantuotteeseen. Jos Suomen kannalta lähimpinä vertaismaina pidetään EU-maita ennen viimeisintä laajentumista, siis EU 15 -maita, Suomi on näistä sijalla 12-13 eli häntäpäässä. Perässä tulee mm. Englanti, missä kuitenkin muista maista poikkeavana erityispiirteensä on ammattituomarien pieni määrä, mikä liittyy siihen, että vähäisemmissä asioissa tuomiovaltaa käyttävät osa-aikaiset maallikkotuomarit, joita on ammattituomareihin verrattuna monikymmenkertainen joukko. Kärkijoukkoon Suomi kuuluu tuomioistuinten toimipaikkojen määrässä väestöön nähden.

III Tuottavuusohjelma, uudistukset ja rahoituskehykset

Oikeuslaitoksen tehtävä perus- ja ihmisoikeustasolle ankkuroituihin vaatimuksiin sidotun oikeusturvan tarjoajana edellyttää, että toimintaedellytykset pidetään tehtävien tasolla. Tämä ei tietenkään voi merkitä immuniteettia julkisen talouden paineita ja tehostamispyrkimyksiä vastaan, vaan päinvastoin uudistuspakkoa, jotta rakenteet ja prosessit saadaan kuntoon.

Rakenteet ja prosessit ovat kuitenkin muiden kuin oikeuslaitoksen oman päätöksenteon varassa. Ne riippuvat lainsäädännöstä tai muista normipäätöksistä. Menettelyissä omaksuttavien säännösten ja käytäntöjen osalta kansallista liikkumavaraa rajoittavat kansainväliset ihmisoikeusvaatimukset. Meillä oikeuslaitos on jopa keskeisten tukitoimintojen kuten tietoteknisten järjestelmien osalta oikeusministeriön ja sen alaisen hallinnon varassa. Ministerin vaatiessa tuomioistuimilta toiminnan tehostamista näyttää helposti unohtuvan, missä määrin keinot ovat kenenkin käsissä.

Tuottavuusohjelmaa kohtaan esittämäni kritiikin ydin onkin ollut siinä, että etenemisjärjestys on nurinkurinen eivätkä toimenpiteiden aikataulut ole yhteensopivia. Ensin on päätetty henkilöstön vähentämisestä – täsmällisin määrin ja ajoituksin vuosille 2007-2011. Henkilöstön tarpeeseen vaikuttavat uudistukset sitä vastoin ovat vasta suunnitteluasteella.

Kuten oikeusministeriön omista asiakirjoista ilmenee, vireillä olevat uudistukset ja siis myös niiden henkilöstövaikutukset alkavat parhaimmassakin tapauksessa toteutua vuoden 2010 paikkeilla. Kaavailtujen henkilöstövähennysten aikataulu on kuitenkin aivan toinen.⁴

Vuoteen 2010 mennessä – siis ennen uudistusten toteutumista – väen pitäisi vähetä noin 130:lla. Mistä nämä otetaan – siihen kukaan ei anna vastausta, koska mitään järjestäytynyttä vastausta ei ole.

³ European judicial systems, Edition 2006(2004 data). CEPEJ Studies No.1, Council of Europe 2006.

⁴ Tuomioistuinten osalta tahdin pitäisi olla seuraava:

2007	2008	2009	2010	2011
- 12	- 35	-78	-129	-207

Valtiontalouden rahoituskehykset, joista hallitus päätti juuri eilen (8.3.), on mitoitettu tuottavuusohjelman edellyttämien henkilöstövähennysten ja niiden aikataulun mukaan. Ohjelman mukaiset henkilöstövähennykset on toisin sanoen viety kehyksiin määrärahavähennyksinä. Näistä siis näyttää vallitsevan hallitustasolla poliittinen yhteisymmärrys.

Sitä vastoin ei näytä kirjatun täsmällistä poliittista yhteisymmärrystä uudistuksista, jotka ovat täysin välttämättömiä, jotta voitaisiin päästä edes viiveellä siihen suuntaan, mitä tuottavuusohjelma edellyttää. Väärässä järjestyksessä etenemisen ongelma ei siis ainakaan työtään lopettelevan hallituksen kaudella näytä poistuneen. Uusi hallitus toivottavasti tulee korjaamaan tilanteen huolehtimalla siitä, että uudistustahti ja rahoituskehykset saatetaan tasapainoon.

Kaiken lisäksi tilanne on se, että tuomioistuinsektorilla on todellisuudessa tarvetta myös henkilöstön lisäämiseen. Hallintolainkäyttöön onkin osoitettu lisää virkoja, ja esimerkiksi lastensuojelulain uudistuksen on todettu aiheuttavan uutta tarvetta tähän suuntaan. Kun tästä huolimatta kuitenkin samalla lähdetään siitä, että kokonaishenkilöstön pitäisi vähentyä tuottavuusohjelman mukaisesti, joudutaan keuhkomaahan tilanteeseen. Kun uudistukset etenevät hitaasti, yleisistä tuomioistuimista ei ole mahdollista lähivuosina vähentää henkilöstöä siinä määrin, että se voisi kompensoida samaan aikaan vallitsevat henkilöstön kasvutarpeet ja lisäksi tuottaa tavoitellun suuruiset nettovähennykset henkilöstön määrässä.

Oikeusministeriön tiedoista ilmenee, että neljän viimeksi kuluneen vuoden aikana yleisten tuomioistuinten palkkamenot ovat kasvaneet 6 %, hallintotuomioistuinten osalta 14 %. Henkilötyövuosissa tilanne on jaksolla 2004 - 2007 se, että yleisistä tuomioistuimista on vähennetty 97 henkilötyövuotta, kun taas hallintotuomioistuimiin on tullut lisää 30 henkilötyövuotta. Kun tuottavuusohjelmassa lähtötasona ilmeisesti pidetään vuotta 2006, näitä jo tapahtuneita suuria vähennyksiä yleisissä tuomioistuimissa ei ilmeisesti oteta edes huomioon, vaan kaikki tuottavuusohjelman vaatimat vähennykset ovat vielä edessä.

Haluan korostaa, että tällä en suinkaan halua kiistää hallintolainkäytön kasvutarpeita, saati vastustaa niitä. Haluan vain tuoda esiin sen, että kokonaisuasetelma näyttää päätettyjä rahoituskehyksiä ja tuottavuusohjelman edellyttämiä henkilöstöleikkauksia silmällä pitäen yksinkertaisesti mahdottomalta.

IV Minkälaista oikeusturvaa yhteiskunta tarvitsee

Oikeusturvan tulee olla vähintään perus- ja ihmisoikeusvaatimusten mukaista, aineellisen oikeuden kannalta korkeatasoista ja sitä pitäisi saada kohtuullisin kustannuksin. Kriteerit ovat itsestään selviä mutta samalla kovia. Oikeuslaitoksen tulisi pystyä vastaamaan sekä yksityisten ihmisten että yritysten oikeusturvatarpeisiin.

Jotta tämä voisi toteutua, tarvitaan ajanmukaiset rakenteet ja menettelyt, korkeatasoinen henkilöstö, modernit tekniset apuvälineet sekä toimiva hallinto ja hyvä johto. Jälkeenjääneisyyteen ei ole varaa etenkään, kun kustannustehokkuuden vaatimukset kiristyvät. On kiire päästä todellisiin, kestäväen kehityksen turvaaviin uudistuksiin.

Oikeusturvan laatu ja myös tuottavuus ovat henkilöstön osaamisen ja työn varassa. Tämän asian merkitys vain korostuu sitä mukaa kuin työn vaatimukset kasvavat. Vaikeita

ja työläitä asioita esiintyy entistä enemmän – tosin alueellisesti epätasaisesti, koska väestö, elinkeinoelämä ja muut oikeusjuttuja tuottavat toiminnotkin ovat jakautuneet epätasaisesti.

Kilpailu työvoimasta kiristyy. Etevät ihmiset vaativat kiinnostavia, riittävän monipuolisia ja haastavia työtehtäviä, kehittymismahdollisuuksia ja uranäkymiä, hyvää työyhteisöä. On välttämätöntä, että oikeuslaitos järjestetään niin, että se tarjoaa houkuttelevia työpaikkoja päteville ihmisille. Esimerkiksi Ruotsissa tästä onkin tullut johtotähti tuomioistuinhallinnon pyrkimyksille.

Avainasemassa ovat toimintakyvyltään ja laadun suhteen vahvat käräjäoikeudet. Pienet yksiköt voivat olla juttukannan ja resurssitilanteen suhteen henkilöstölle lintukotoja. Lintukoto on kuitenkin haavoittuva – iso, vaikea ja työläs juttu voi suistaa sen raiteiltaan, kuten on nähty. Asioita täytyy tarkastella kokonaisuuden kannalta, jotta oikeusturvan laatu ja resurssit saadaan koko valtakunnan näkökulmasta kuntoon. Ilman rakenneuudistusta se ei voi onnistua – eikä varsinkaan, kun samalla on saatava aikaan tuntuja henkilöstövähennyksiä. Esimerkiksi Tanskassa vastikään toteutetussa suuressa oikeuslaitosuudistuksessa käräjäoikeuksien määrän radikaaliin vähentämiseen liittyä nimenomaan niiden vahvistaminen lainkäyttöresurssien ja johtamisen osalta.

Myös hovioikeuksien asema muutoksenhakuinstanssina kaipaa järjeistämistä tavalla, jossa ihmisoikeusnormien sallima kansallinen liikkumavara käytetään hyväksi parhaalla mahdollisella tavalla. Tässä asiassa esiintyneet onnettomat väärinkäsitykset, joiden vuoksi kokonainen vuosikymmen on mennyt hukkaan, pitäisi saada pois päiväjärjestyksestä. Muutoksenhakulupajärjestelmä ei ole muutoksenhakuoikeuden rajoitus. Siinähan valituksen perusteella arvioidaan jokaisen asian osalta, onko käräjäoikeuden ratkaisussa tai menettelyssä vikaa. Järjestelmä tarkoittaa ainoastaan sitä, ettei mitä tahansa juttua tarvitse käsitellä ja ratkaista uudelleen. Korkeimman oikeuden valituslupajärjestelmä on asia erikseen eikä näitä kahta pidä sotkea keskenään.

V   Lopuksi

Suomi on selvinnyt sodista, hirmuisesta lamasta ja ties mistä. Koulutustaso on korkea, korruption vitsausta ei ole, yhteiskunta on järjestynyt ja rationaalisen toiminnan edellytysten pitäisi olla käsillä. On käsittämätöntä, jos täältä ei löytyisi kykyä, tahtoa ja voimia siihen, että luodaan hyvin toimiva oikeusturvajärjestelmä. Kehittämispotentiaalia on. Sen realisoinniseksi tarvitaan monien toimijoiden yhteisiä ponnisteluja ja asialle omistautumista. Pitää löytyä poliittinen tahto ja kyky, hallinnollinen tahto ja kyky sekä oikeuslaitoksen henkilöstön tahto ja kyky nähdä ja tehdä oikeat asiat.